

บทที่ 10

งบกระแสเงินสด

(Statement of Cash Flow)

หัวข้อเรื่อง

- วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสด
- ความสำคัญและคำจำกัดความของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด
- เงินสดและการรายงาน
- รูปแบบของงบกระแสเงินสด
- กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
- กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน
- กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน
- การคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
 - วิธีทางอ้อม
 - วิธีทางตรง
- กิจกรรมลงทุนและจัดหาเงินที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินสด
- ขั้นตอนในการจัดทำงบกระแสเงินสด
- การอ่านค่างบกระแสเงินสด
- ประมาณการกระแสเงินสด

วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสด

1. เพื่อคาดคะเนกระแสเงินสดในอนาคต
2. เพื่อประเมินการตัดสินใจของผู้บริหาร
3. เพื่อแสดงความสามารถของบริษัทในการจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น รวมทั้งการจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นให้กับเจ้าหนี้
4. เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิตามเกณฑ์เงินค้ำและเกณฑ์เงินสด

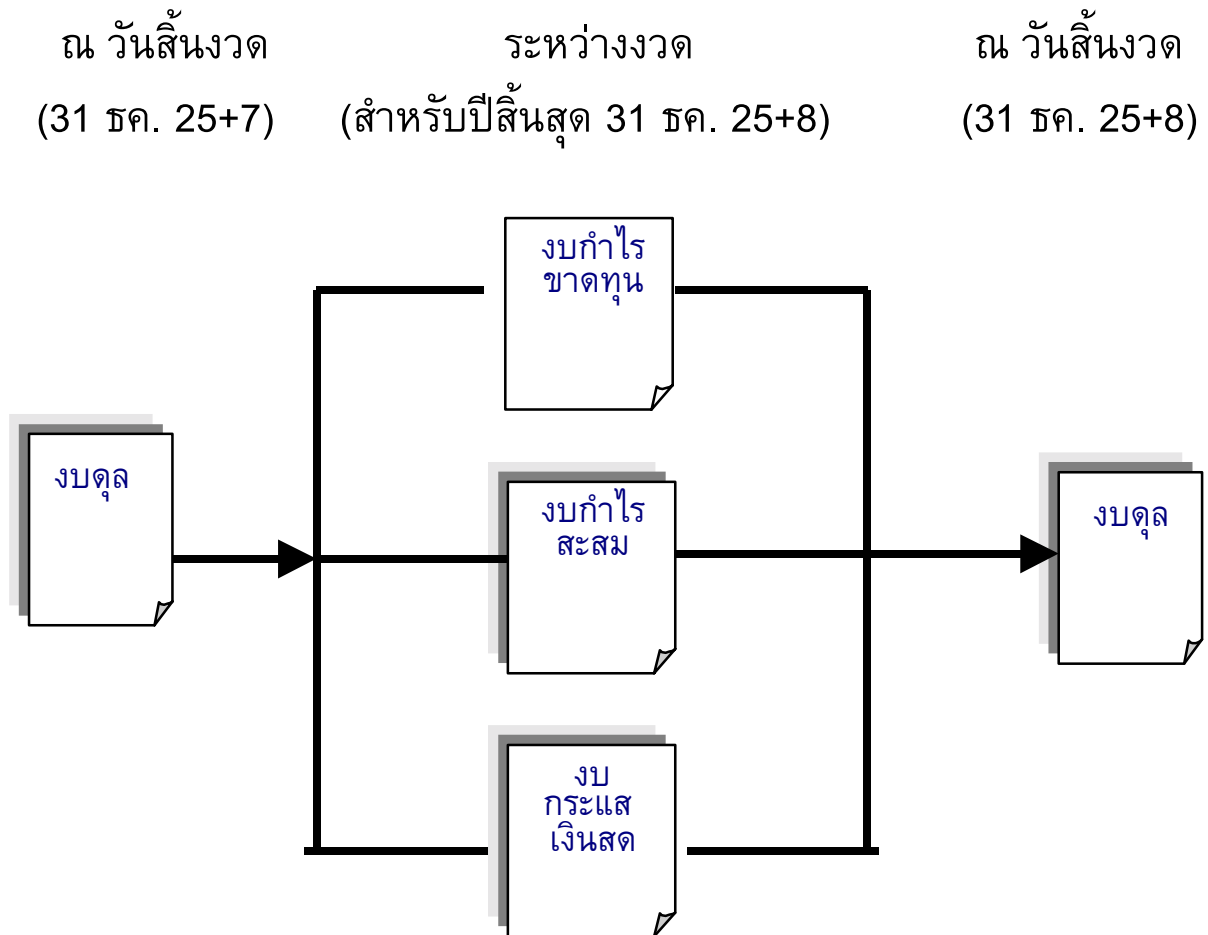
ความสำคัญและคำจำกัดความของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

เงินสด (Cash) หมายถึง เงินสดในมือและเงินฝากธนาคารทุกประเภทแต่ไม่รวมเงินฝากประเภทที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ เงินสดในมือรวมถึงเหรียญ ธนบัตร เช็คที่ยังมิได้นำฝาก เช็คเดินทาง ดราฟท์ของธนาคารและธนาคณัติ

รายการเทียบเท่าเงินสด (Cash equivalents) หมายถึง เงินลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูง ซึ่งพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดในจำนวนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกับมูลค่าเดิม

เงินสดและการรายงาน

งบกระแสเงินสดซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของงบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินจึงเป็นงบที่แสดงรายการทางการเงินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดของกิจการสำหรับช่วงเวลาที่กำหนดให้

ภาพที่ 10-1 ระยะเวลาการแสดงรายงานของงบการเงินต่าง ๆ

งบกระแสเงินสดจะแสดงกระแสเงินสดรับและจ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบบัญชี โดยจำแนกกระแสเงินสดออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
- กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน
- กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Operating)

กิจกรรม	เงินสดที่ได้รับจากกิจกรรมตามปกติของกิจการ เงินสดที่ได้รับจากลูกค้า เงินสดที่จ่ายสำหรับค่าซื้อสินค้า และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
บัญชีที่เกี่ยวข้อง	สินทรัพย์หมุนเวียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน (ลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ และค่าใช้จ่ายล่วงหน้า ฯลฯ) และหนี้สินหมุนเวียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน (เจ้าหนี้ และค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ฯลฯ)

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (Investing)

กิจกรรม

เงินสดที่ใช้ในการซื้อสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน เงินสดที่ได้รับจากการขายสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน รวมทั้งการซื้อและขายเงินลงทุนระยะสั้น

บัญชีที่เกี่ยวข้อง

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนทุกรายการ และสินทรัพย์หมุนเวียนที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน

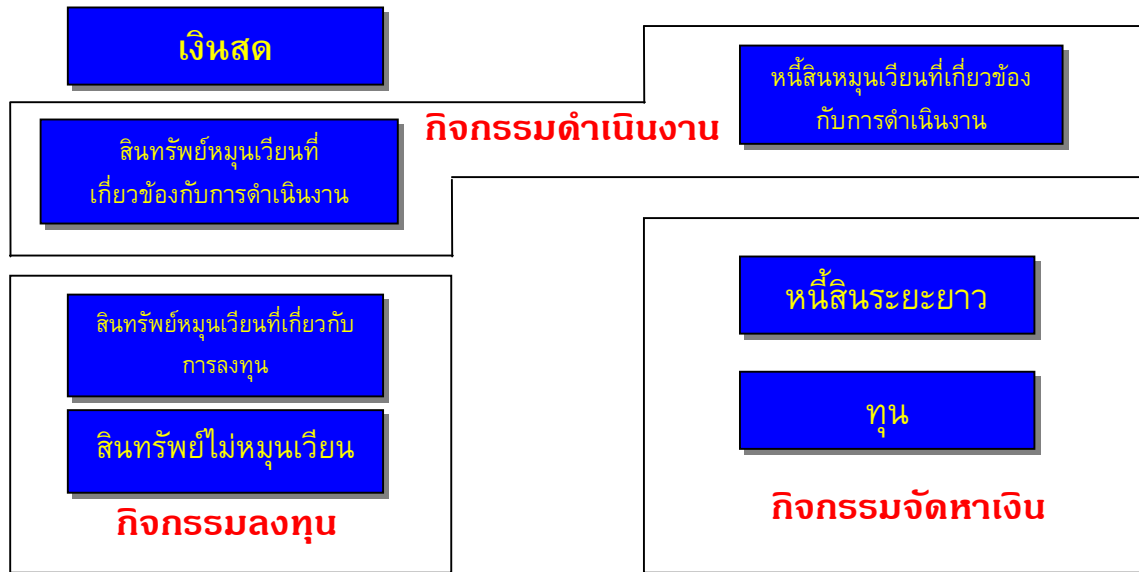
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Financing)

กิจกรรม

เงินสดที่ได้รับจากการกู้ยืมระยะยาว และการออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ การจ่ายชำระหนี้สินระยะยาว การจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น การกู้ยืมระยะสั้นและการจ่ายคืน

บัญชีที่เกี่ยวข้อง

หนี้สินระยะยาวทุกประเภท ส่วนของทุน การกู้ยืมระยะสั้น และเงินปันผลค้างจ่าย

ภาพที่ 10-3 บัญชีในงบดุลที่ต้องแสดงในงบกระแสเงินสด

รูปแบบของงบกระแสเงินสด

โครงสร้างของงบกระแสเงินสดจะประกอบด้วย 3 กลุ่มกิจกรรม บรรทัดสุดท้ายแสดง “คำตอบ” ซึ่งเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของบัญชีเงินสดในระหว่างงวดบัญชี

เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน จากกิจกรรมลงทุน และจากกิจกรรมจัดหาเงิน จะต้องรวมกันแล้วเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของเงินสดในระหว่างงวด

การเปลี่ยนแปลงที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินสดจากกิจกรรมลงทุนและ กิจกรรมจัดหาเงิน

การแลกเปลี่ยนหุ้นทุน หนี้สินหรือสินทรัพย์กับหุ้นทุน
หนี้สินหรือสินทรัพย์ ฿

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

การคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจะต้อง
แปลงรายได้และค่าใช้จ่ายทางบัญชีที่จัดบันทึกตามเกณฑ์เงิน
ค่างให้เป็นรายได้และค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์เงินสด (Cash basis)

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน

กิจกรรมการลงทุนจะเป็นตัวเพิ่มหรือลดสินทรัพย์ระยะ
ยาวของกิจการ เช่น การซื้อหรือขายสินทรัพย์ถาวร ที่ดิน
อาคารหรืออุปกรณ์ การซื้อหรือขายเงินลงทุนในหุ้นสามัญหรือ
หุ้นกู้ของบริษัทอื่น

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

ธุรกิจจะจัดหาเงินสดจากผู้ลงทุนและเจ้าหนี้เพื่อให้กิจการ
สามารถดำเนินงานต่อไปได้ กิจกรรมจัดหาเงินได้แก่ การออก
หุ้น การกู้ยืมเงินโดยออกเป็นตัวสัญญาใช้เงิน การซื้อหรือขาย

หุ้นซื้อคืน และการจ่ายชำระเงินสดคืนให้แก่ผู้ลงทุนในรูปแบบของเงินปันผลและการซื้อหุ้นกลับคืนมา

การคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

ทำได้ 2 วิธี คือ

1. **วิธีทางอ้อม (Indirect Method)** เริ่มต้นด้วยการนำกำไรสุทธิจากงบกำไรขาดทุน มาปรับปรุงด้วยรายการต่าง ๆ เพื่อแปลงกำไรสุทธิตามเกณฑ์เงินค้ำให้เป็นเงินสด
2. **วิธีทางตรง (Direct Method)** จะปรับปรุงทุกรายการในงบกำไรขาดทุนให้เป็นเงินสด

วิธีทางอ้อม

กำไรสุทธิ (ขาดทุน)	฿/(฿)
+ค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด	฿
-รายได้ที่ไม่ได้รับเป็นเงินสด	(฿)
-การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์หมุนเวียนที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน	(฿)
+การลดลงของสินทรัพย์หมุนเวียนที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน	฿
+การเพิ่มขึ้นของหนี้สินระยะสั้นที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน	฿
-การลดลงของหนี้สินระยะสั้นที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน	(฿)
+ขาดทุนจากการลงทุนหรือจัดหาเงิน	฿
-กำไรจากการลงทุนหรือจัดหาเงิน	(฿)
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	<u>฿/(฿)</u>

วิธีทางตรง

วิธีทางตรงจะปรับทุกรายการในงบกำไรขาดทุนให้เป็น
เกณฑ์เงินสดแทน

กิจกรรมลงทุนและจัดหาเงินที่ไม่เกี่ยวข้องกับเงินสด

ธุรกิจสามารถลงทุนในสินทรัพย์ถาวรได้โดยไม่จำเป็นต้อง
ต้องใช้เงินสด เช่น การออกหุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หรือหุ้นกู้ให้
กับผู้ขายแทนการจ่ายเงินสด

ขั้นตอนในการจัดทำงบกระแสเงินสด

การจัดทำงบกระแสเงินสดคือการจัดเตรียมข้อมูลให้
พร้อม ซึ่งประกอบด้วย งบดุล 2 งบ (ต้นงวดและปลายงวด) งบ
กำไรขาดทุนและข้อมูลเพิ่มเติม

1. จัดวางรูปแบบหรือโครงสร้างงบกระแสเงินสด
2. คำนวณการเปลี่ยนแปลงของบัญชีต่าง ๆ ในงบดุล
ระหว่าง 2 งวดบัญชี ว่ามียอดเพิ่มขึ้นหรือลดลง โดย
นำยอดคงเหลือปลายงวดเป็นตัวตั้งหักด้วยยอดคงเหลือ
ต้นงวด
3. หา “คำตอบ” ของงบกระแสเงินสด โดยนำเงินสดปลาย
งวดหักด้วยเงินสดคงเหลือต้นงวด

4. หากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน โดยวิธีทางตรง หรือทางอ้อมโดยนำบัญชีสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินระยะสั้นมาปรับปรุง
5. หากกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน โดยวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของบัญชีสินทรัพย์หมุนเวียนที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงาน และบัญชีสินทรัพย์ถาวร
6. หากกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน โดยวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของบัญชีหนี้สินระยะสั้นที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงาน หนี้สินระยะยาวและส่วนของผู้ถือหุ้น
7. รวมเงินสดรับหรือจ่ายสุทธิจาก 3 กิจกรรม คือกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุนและกิจการจัดหาเงิน ซึ่งยอดรวมจะเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของบัญชีเงินสดในระหว่างงวด ซึ่งเป็น “คำตอบ” ของงบ

งบกำไรขาดทุน (เกณฑ์เงินค้าง)	รายการปรับปรุง	กระแสเงินสด จากกิจกรรม ดำเนินงาน (เกณฑ์เงิน สด)
ขาย	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหนี้หรือตัวเงินรับเพิ่มขึ้น + ลูกหนี้หรือตัวเงินรับลดลง + รายได้รับล่วงหน้าเพิ่มขึ้น - รายได้รับล่วงหน้าลดลง 	= เงินสดรับจาก ลูกค้า
ต้นทุนสินค้าขาย	<ul style="list-style-type: none"> + สินค้าเพิ่มขึ้น - สินค้าลดลง - เจ้าหนี้หรือตัวเงินจ่ายเพิ่มขึ้น + เจ้าหนี้หรือตัวเงินจ่ายลดลง 	= เงินสดจ่ายให้ แก่ผู้ขายสินค้า
ค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าลดลง + ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าเพิ่มขึ้น - ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายเพิ่มขึ้น + ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายลดลง 	= เงินสดจ่าย สำหรับค่าใช้จ่าย ดำเนินงาน
ค่าเสื่อมราคา	- ค่าเสื่อมราคา	= 0

งบกำไรขาดทุน (เกณฑ์เงินค้าง)	รายการปรับปรุง	กระแสเงินสด จากกิจกรรม ดำเนินงาน (เกณฑ์เงิน สด)
ดอกเบียรับ	— ดอกเบียค้างรับเพิ่มขึ้น + ดอกเบียค้างรับลดลง	= เงินสดรับจาก รายได้ดอก เบีย
ดอกเบียจ่าย	— ดอกเบียค้างจ่ายเพิ่มขึ้น + ดอกเบียค้างจ่ายลดลง	= เงินสดจ่าย สำหรับดอก เบีย
กำไรจากการขาย	— กำไรจากการขายสินทรัพย์	= 0
.....		
ขาดทุนจากการ ขาย	+ ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์	= <u>0</u>
กำไรสุทธิ	<u>B</u>	
กระแสเงินสดจาก กิจกรรมดำเนิน งาน	<u>B</u>

**การคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
ตามวิธีทางตรง**

ตัวอย่างการจัดทำงบกระแสเงินสด

งบการเงินของบริษัทตัวอย่าง จำกัด ประกอบด้วยงบดุล
2 ปีเปรียบเทียบ งบกำไรขาดทุน

ข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสด มีดังนี้

1. ประกาศจ่ายเงินสดปันผล 216,000 บาท
2. แปลงสภาพหุ้นกู้ มูลค่า 200,000 บาทเป็นหุ้นสามัญ
3. ออกจำหน่ายหุ้นสามัญเพิ่มเติม 150,000 บาท
4. ซื้อเงินลงทุนในบริษัทนานา จำกัด 260,000 บาท
5. ขายอุปกรณ์ราคาทุน 120,000 บาท ราคาตามบัญชี
70,000 บาท ไปในราคา 102,000 บาท

ขั้นที่ 1 วางโครงสร้างของงบกระแสเงินสด

ขั้นแรกเป็นการวางโครงสร้างงบกระแสเงินสด ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ดังนี้

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

กำไรสุทธิ 619,000 บาท

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

เงินสดสุทธิและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น (ลดลง)

ขั้นที่ 2 คำขอหาการเปลี่ยนแปลงของบัญชีในงบดุล

คำขอหาการเปลี่ยนแปลงของบัญชีต่าง ๆ ในงบดุล ระหว่างสองงวดบัญชีในคอลัมน์เพิ่มขึ้น (ลดลง) การเปลี่ยนแปลงของรายการเหล่านี้ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ

ขั้นที่ 3 หา “คำตอบ” ให้กับงบกระแสเงินสด

การเปลี่ยนแปลงของบัญชีเงินสดระหว่างปี พบว่าเงินสด เพิ่มขึ้นเท่ากับ 38,000 บาท ซึ่งจะต้องเท่ากับยอดรวมของ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุนและ กิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งก็คือ “คำตอบ” ของงบกระแสเงินสด

ขั้นที่ 4 หากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

เป็นการคำนวณกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน สามารถเลือกจัดทำโดยใช้วิธีทางตรงหรือทางอ้อม โดยนำรายการในงบกำไรขาดทุนและรายการบางส่วนในงบดุลมาใช้

ขั้นที่ 5 หากระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน

เป็นการวิเคราะห์และอธิบายการเปลี่ยนแปลงของบัญชีสินทรัพย์ระยะสั้นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและบัญชีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนในงบดุล พร้อมทั้งนำข้อมูลเพิ่มเติมมาใช้

ประกอบการวิเคราะห์ โดยเริ่มจากบัญชีสินทรัพย์ระยะสั้นที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงาน

ขั้นที่ 6 หากกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

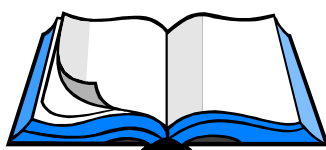
ขั้นตอนนี้จะนำบัญชีที่เหลืออยู่ทั้งหมด ได้แก่ บัญชีหนี้สินระยะสั้นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน บัญชีหนี้สินระยะยาวและส่วนของผู้ถือหุ้น มาวิเคราะห์และอธิบายสาเหตุของเงินสดเข้าหรือออก

ขั้นที่ 7 รวมเงินสดรับหรือใช้ไปสุทธิจาก 3 กิจกรรม

รวมยอดเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของบัญชีเงินสดในระหว่างงวดบัญชี

การอ่านค่างบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสดจะบอกให้ทราบถึงความสามารถของผู้บริหารในการแสวงหาและใช้เงินสดของกิจการ

ประมาณการงบกระแสเงินสด

- **การวางแผนระยะยาว (Long-term planning)** ระยะเวลาดำเนินการในช่วง 3-5 ปีขึ้นไป ผู้บริหารต้องระบุเหตุการณ์สำคัญที่ต้องใช้เงินสด เช่น การขยายโรงงาน การผลิตสินค้าชนิดใหม่
- **การวางแผนประจำปี (Annual planning)** ได้แก่ การจัดทำงบประมาณเงินสด (Cash budget)
- **การวางแผนประจำวันหรือประจำสัปดาห์ (Daily and weekly planning)** การคำนวณเงินสดที่ต้องจ่ายชำระแน่นอนในอนาคตอันใกล้

การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด

อัตราส่วนที่ใช้วิเคราะห์งบกระแสเงินสด จะแบ่งเป็นกลุ่มเพื่อวัดกระแสเงินสดอิสระ วัดการลงทุนในสินทรัพย์ใหม่ วัดสภาพคล่อง วัดความสามารถในการก่อหนี้ และวัดความสามารถในการทำกำไร ดังนี้

กระแสเงินสดอิสระ

กระแสเงินสดอิสระ (Free cash flow) หมายถึงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เหลืออยู่หลังจากกิจการต้องนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ถาวรใหม่เพื่อให้กิจการสามารถรักษาระดับการผลิตให้คงที่เท่ากับปัจจุบันและสามารถจ่ายเงินปันผลในระดับที่ทำให้ผู้ลงทุนพอใจ

$$\text{กระแสเงินสดอิสระ} = \text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน} - \text{รายจ่ายลงทุน} - \text{เงินปันผลจ่าย}$$

อัตราส่วนรายจ่ายลงทุน

รายจ่ายลงทุน หมายถึงการจ่ายซื้อสินทรัพย์ถาวร อัตราส่วนรายจ่ายลงทุน (Capital expenditure ratio) จะเป็นเครื่องมือวัดความสามารถของกิจการในการจ่ายซื้อสินทรัพย์ถาวรโดยใช้เงินสดที่กิจการหาได้จากการดำเนินงาน

$$\text{อัตราส่วนรายจ่ายลงทุน} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน}}{\text{รายจ่ายลงทุน}}$$

วัดสภาพคล่อง

สภาพคล่อง (Liquidity) หมายถึงความสามารถของกิจการในการจ่ายชำระภาระผูกพันระยะสั้น โดยอัตราส่วนที่ใช้วัดคืออัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนนี้มีข้อเสียตรงที่ใช้ยอดคงเหลือของสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินระยะสั้นตอนสั้นงวดบัญชี ซึ่งไม่ได้แสดงถึงฐานะของกิจการในระหว่างงวดบัญชี

$$\text{อัตราส่วนเงินสดหมุนเวียน (Current cash debt coverage ratio)} \\ = \frac{\text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน}}{\text{หนี้สินระยะสั้นถัวเฉลี่ย}}$$

วัดความสามารถในการก่อหนี้

ความสามารถในการก่อหนี้ (Solvency) เป็นการวัดความสามารถในการอยู่รอดของกิจการในระยะยาว อัตราส่วนที่นิยมใช้วิเคราะห์คืออัตราส่วนหนี้สิน ซึ่งนำหนี้สินรวมมาหารด้วยสินทรัพย์รวม แต่อัตราส่วนต่อไปนี้จะวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้สินจากเงินสดที่กิจการหาได้จากกิจกรรมดำเนินงาน

$$\text{Cash debt coverage ratio} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{หนี้สินรวมถัวเฉลี่ย}}$$

วัดประสิทธิภาพในการทำกำไร

ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) คือประสิทธิภาพของธุรกิจในการให้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจ

อัตราผลตอบแทนเงินสดต่อยอดขาย (Cash return on sales ratio)

$$= \frac{\text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน}}{\text{ยอดขายสุทธิ}}$$

